

SZERETET

**Havonként megjelenő társadalmi és vallási képes folyóirat,
melyben mindenekelőtt a kisujszállási reformált egyház hiveihez, de más
helyeken lakozó embertestvéreikhez is szólnak**

TÖRÖK IMRE és NAGY ISTVÁN kisujszállási ref. lelkipásztorok.

III. évfolyam. 2-ik szám.

FEBRUÁR hónapra.

1908. év.

Bethesda.

Egy tó neve volt ez, mint mindnyájan tudjuk, kik olvassuk a bibliát — a Jeruzsálemi egyik piac közepén. Nevezetessége az volt, hogy egyszer-egyszer Isten angyala leszállt a tó vize fölé, megcsapdosta szárnyával azt s akkor, ki a vízbe először beléphetett, bármilyen betegségből kigyógyult.

Százával, meg ezrével feküdtek öt nagy tornácban, mindenféle betegek, bénák, megszáradottak, vakok, a tó körül; várták, mikor léphetnek be gyógyulásra, erejük visszanyerésére a tó vizébe.

Egy orvos szerint a világ egy nagy kórház, alig van oly ember, ki beteg ne lenne egy vagy más testrészében. De keressük is ám a gyógyulást orvosoknál, patikában, gyógyforrásoknál, fürdőkben.

Én meg azt mondom, hogy több ember beteg szívében-lelkében, mint testében; meg azt is mondom, hogy irtózatossabb a szívbéli, a lelki betegség, mint a testi. A sok bűnös szív, a sok békességét veszített lélek, a sok megtört szív; boldogtalanság, bánat a nyavalyája. . . .

Óh borzasztó lehetett az az öt tornác a Bethesda körül, s borzasztó egy kórház-

nak képe; de borzasztóbb lenne, ezerszerte iszonyubb, ha látnók minden léleknek, minden szívnek a betegségét, azt a rémes pusztulást, lelki nyomoruságot, mely bensőkben vagyon.

S mégis, mégis, nem keressük a gyógyulást.

Megáll az eszem, nem tudom ezt megérteni. — Betegek vagyunk, s gyógyulni nem akarunk.

A gyógyító Bethesda a templom volna, meg az Ur asztala, vannak olyanok is, kik minket abba bevezetnének, de a harang nyelve, a templom ajtó szárnya hiába mozdul, a »betegek« nem kíváncsiak, száz — meg ezer számra künn maradnak a tó partján . . . a piacon, meg egyébütt.

Mozdulatlan tó a szívünk, lelkünk, nem akar megmozdulni . . . Mikor jö már el az Ur angyala, hogy megcsapdossa ezt a mozdulni nem akaró Bethesda-tavat, . . . szíveinket!?

A szeretetre, irgalomra mozduló szívek, mint a Bethesda-tó a temérdek testi beteget, — meg tudnák még gyógyítani — tán? ezt a beteg világot.

Képünkhöz.

Alig képzelek társadalmi osztályt, mely annyira kivenné részét a létért való küzdelemből, mint a kis-iparosoké. Verejték-hullásukról sokat tudnának beszélni a műhelyek falai, amelyek között, legtöbbször egy szűk szobácskában, fűrészporthól telített, kohótűz hevitette levegőben fárad, izzad reggeltől napestig az iparos ember. Hajnalok hajnalán már pattognak a szikrák a kovács pörölye alól, a gyalu ontja a forgácsot, villog a szekerce, a kétnyelű kés, meg a tü; csattog az olló, berreg a varrógép. Kora reggeltől estig... Emitt a kősü, amott a háromlábu szék; itt a vakoló kanál, amott a musta... herseg a reszelő, a fujtató fujtat... s szakad a verejték.

Kora reggeltől sokszor éjszakáig.

S a derék iparos, mikor nehéz munkáját végzi, még arra is időt szakít, hogy a zenének áldozzon. A mi iparos mestereink összegyűlnek ugyesti 8 óra tájon hetenként többször s a fáradhatlan Bornemisza Sándor tanítónak vezetése mellett tanulnak-tanulnak, összhangzatos gyönyörű dalokat, énekeket. Igaz, az ő küzdelmekben fáradt lelkük is üdül ily módon, de a közönségnek is élvezetet nyújtanak, jó szolgálatot tesznek ebbéli igyekezetük, zenével való foglalkozásuk által. Most hangversenyt rendeznek, majd a főgymnasiumi felolvasó délutánokon cseng föl énekük; templomunkban is énekeltek már.

Vannak olyan országok, vidékek, hol a templomi gyülekezet összhangzatosan, harmonikusan, három-négy hangra énekel. Így van ez Helvéciában s hazánk felső vidékein a lutheránus templomok némelyikében. Az

ember szive-lelke emelkedik, ha ilyet hall is, hát még ha együtt énekelhet gyönyörű hármóniában a hiveknek seregében. Hogyne, óh hogyne emelkednék fel a magasba a szív, a lélek, mikor a költészet és a zene: az ének szövege s dallama, mint két szárny emelik a magasságba!

Bárcsak alakitnának dalárdákat a földbirtokos, földmivelő osztály ifjai is! Így lassanként szégséges összhangzó énekké alakulna templomi éneklésünk, volna is, meg nem is szükség orgonára.

Az önálló iparosok dalárdáját tünneti föl mostani képünk; becsülésünk jeléül iktatjuk ide az érdemes dalárok csoportképét; hivatást teljesítenek, Istáldása rájuk!

Csak előre, lankadatlanul, követve a legöregebb dalárnak az öreg Nagy István bácsinak példáját, ki idestova 40-edik esztendeje éneklé a tenort (szívünkéből kívánjuk, hogy még sokáig énekelje!) A 72 éves aggnak a haja hófehér, de a lelke üde; ki tudja, nem a dal, a zene őrizte-e meg friss üdeségében?!

Isten áldása rájuk! — mondjuk ismét.

Fáradságot nem ösmerő munkálkodásuk nyomán viruljon föl, mint egykor virult a céhrendszer szép korában, viruljon föl a magyar kisipar, melynek nem egy-két harcosa, mint helyben is, becsületes Gál Sándor uram, Párisba, meg Amerikába is küldi eléggé nem csodálható, nagszerű készítményeit.

A dal, az ének, a zene — nemesítse lelküket, boldogítsa szívöket!

T. I.

Farsang.

Az esztendő vidámságra rendelt szakasza ez.

Tükrös termekben, csillárok fényénél mulat a világ; »urfiak, meg cifra lányok, fényes urak, asszonyságok« zeneszó mellett, pohárcsengés mellett vigadnak-mulatnak.

Mindennek vagyon rendelt ideje.

Csak az a baj, hogy míg a báltermek zsufolásig telve vannak, úgy hogy pl. nálunk Kisujszálláson egy legközelebb volt bál alkalmával a vendégsereg egy részének át kellett költöznie a vendégfogadóba: addig bizony itt-amott egy-egy templomot le lehetne bátran bontani s kisebbbecskére építeni; úgy is elférnének benne.

Meg az is baj, hogy a báloknak sokszor tivornya, — egy-egy kis erkölcspszulás a végső felvonása.

No meg az is baj, hogy míg a farsangban zene zendül, pohár összecsendül fényes termekben, addig egyébüti, valahol a városvégen jégvirág van az ablakon, hideg a ház, s mint téli fán a fázó verebecskék, bujnak össze hideg szobában szegény ártatlan gyermekek, kiknek jó volna egy kevéske meleg a báltermek illatos meleg levegőjéből, meg a terhük alatt roskadozó asztalok étkeiből csak egy kis morzsalék is.

Mindennek vagyon rendelt ideje. Ráfér az emberekre egy kis vidámság — szó sincs róla! — e gondokkal teljes földi életben, e magas kvótás, mindenféle izmusokkal szaturált, Sától felabajgatott keserü világban.

Csak módjával a mulatságot is, kedves Atyánkfiak! — ott legyen mulatozásunkban is, ami olyan szépen megvolt a már porladó apák, a régi öregek tisztos vigalmaiban, a »józan, okos mérték,« nem enni, nem inni... tul sohasem menni a rendes elégen. — Mert a farsangnak, ha mértéken tulmegy az ember, szomoru böjtje van: a test elernyed, egészség elpusztul, a testnek tulörömeit a lélek megbánja . . . . sok dáridó után a zseb is megsorvad s megtelik emberrel előszobája a takarékpénztárnak.

Szenteld meg, Uristen! farsangban is a mi sziveinket — közöld velünk Uram, a te szent bölcseségedet!

A villámás és a szél.

A mi Urunk Jézus Krisztus azt mondja Máté 24–27. versben: »A villámás kijő napkeletről és megtetszik napnyugotra is« — János 3. versben pedig ezt: »A szél a hová akar funi, fu; és annak zugását hallod, de nem tudod, honnét jő és hová megyen.«

Ez a léleknek, a lélek munkájának a hatása. A lélek közli magát, gondolatait, eszméit szóban, vagy írásban. Aztán ez a közlés meg sem érint, meg sem mozdit, de egészen hidegen, közömbösen hagy egy lelket a közelben, de meglehet: megmozdit, megráz, felmelegit és felforral egy másikat a távolban. Tanult emberek, akik irni szoktak, tapasztalják ezt még a mai hideg szivü világban is, hogy valami írásuk, beszédjük messze, nagyon messze olyan hatással van egy emberre, hogy az felbuzdulásában hállalkodó levelet ír és úgy köszönti őt. Így közli a lélek önmagát mással. Mint a villámás napkeletről napnyugotra is megtetszik, vagy a szél fu, ahová akar. Nagy időkben pedig, melyeket nevezhetünk szellemi forradalmaknak, amely nagy idöket a világot kormányzó bölcs Isten hoz elő épen úgy, mint a szelet, a léleknek ez a hatása olyan ellenállhatatlan és oly rohamos, hogy töle a lelkek szinte látható tűz módjára gyulnak fel, úgy, mint mikor dühöngő szélviharban tűz támad; e percben még itt ég egy ház, egy szélroham fekap egy csomó zsarátnokot, viszi rohanva, néhány pillanat mulva egy másik, vagy harmadik utcában gyul ki egy ház; pár perc mulva fellobban a város tulsó széle, egy óra se kell és lángban áll az egész város.

A mi Urunk Jézus Krisztus eljövele és tudománya volt a villámás, mely kijött napkeletről és kevés idö mulva megtetszett napnyugoton is; az volt a zugó szél, melynek zugását a napkeleti tartományokból meghallották a napnyugoti, déli és északi

tartományokban is. Ázsiából elhatott az ő neve, tanítása Afrikába és Európába és támasztott mindenütt a lelkekben hitet lángolót, új életet, szentet, tisztát. Máglyák lángja elhomályosult a rajtok elégetett Krisztus hívők hitének lángja mellett; vadállatok bős ordítását elnyomta az elébök dobolt keresztyének diadalmi éneke a halál perceiben. A Krisztus lelkének a munkája volt ez.

Hasonló jelenséget látunk a vallás tisztítás, reformáció idejében is. Az Isten lelke, a Krisztus lelke szállong ilyenkor a világban. De bármilyen hatást érjen el valahol, valamikor az emberi lélek, annak is Isten lelke adja az erőt. Istené a dicsőség, neki legyen hála azért is, amit én most itt leírok.

A múlt hónapban jött hozzánk a 3-ik vármegyéből, Nyiregyházáról egy levél. Egy kis gimnáziumi tanuló írta, aki valami módon hozzá jutott kis ujságunkhoz. Mindjárt a címe úgy megkapta hittel, buzgósággal, kegyességgel teljes lelkét, hogy valami különös szent örömmel írta hozzánk levelét, melyben kér, hogy küldenénk neki a kis ujságot.

Közöljük itt a levelet:

A Szentháromság dicsőséges szent nevében.
Amen.

Mélyen tisztelt Nagytiszteletű Ur!

Mindenütt többes szám értendő.

Máté 5. 42.: Aki tőled kér, adj neki.

Ime most, midőn felkeresem ezen soraimmal, mint ismeretlen a Nagytiszteletű urat, abban a reményben és hitben vagyok, hogy visszhangra találok a Nagytiszteletű ur oly nemesen dobogó szívében. Óh, mert ha elképzelem, hogy mit tesz jót tenni? milyen nagy örömmel jár az? és hogy mi érte jutalom? ekkor lelkemen egy édes érzés rezeg keresztül, s hángosan dobogó szívem is azt óhajtja, hogy bárcsak ne volnék ilyen földhöz kötött, szegény, bűnös lélek? hogy csak én tehetnék jót az egész világgal! Igen! ha elképzelem, hogy mi is az a jótevés? és hogy mily örömet lehet avval szerezni? Óh akkor oly gyönyörrel telik meg a szívem. És most a Nagytiszteletű urhoz folyamodok, hogy sziveskedjék részemre a Nagytiszteletű urék

által szerkesztett »Szeretet« c. ujságot járni ingyen (Máté 10. 42; Márk 9., 41.; Máté 7., 9—12.), de azért még sem ingyen. Ha a jó Isten segít és ha szüleim engednek, missziónáriusnak törekszem. — Szegény fiu vagyok; szüleim szűk anyagi viszonyok mellett tartják fenn nagyszámu családjukat.

A Nagytiszteletű ur kegyes jó akaratába és nemes jó szivűségébe ajánlom kérésemet a Krisztus szent nevében!

Kelt Nyiregyháza, 1908. jan. 16.

Az Ur egy kicsinye:

Tomaso vszky Lajos,
(V. gymn. o. t.)

E levélre én a kis fiunak válaszoltam. Válaszomból leírom ide azt a részt, amely másokra nézve is lehet tanulságos.

»... Képes voltál magad kis fiam olyan munkára elhatározni, amely nálunk magyaroknál csaknem egészen ismeretlen. Missziónárius, hittérítő akarsz lenni; tehát életedet a szó legteljesebb értelmében Krisztusnak adni. Mert az a hivatás keresztül vezet nélkülözésen, gyötrelmeken, fáradságos töredelmeken, éhség szomjuság között, vezet türesem, szenvedésen, üldözétesen, elvezethet egész a halálig, ahol — igaz — a szentek dicsköre fogadja a nemes harcot megharcolt lelket. Lehet: találsz a szegény vadak közt jámbor, szelid lelküeket, a kik tisztelettel, áhitattal hallgatják ajkaidról az Ur Jézus szelid, boldogságot, nyugalmat lehellő evangéliomát, hiszen Dániel, az élő Isten szolgája előtt az oroszánok egész éjszakán át feküdtek meghunyászkodva a veremben. (Dániel 6. r.) De lehet: találsz igazán vadakat, a kik életed ellen törnek. — Ám az ő szolgálóinak elszálló lelkét az Ur Jézus öleli keblére az üdv hajlékaiban.

Végtelen bő mértékben árasztá reád az Ur az ő kegyelmét, hogy van erőd életedet a szent célnak, de rettenetes munkának odaajánlani; és mielőtt a legkevesebb részed is lett volna az élet örömeiben, azokról lemondani. Legyen veled mindig Isten kegyelme, hogy ha csakugyan azt a részt választod, a hova legalább tölünk magyaroktól, alig megy veled valaki, még se állj egyedül soha sem!

Még most, az aratás munkájának 1900 ik esztendejében is áll a maga egészében az Ur Jézus mondása: »Az aratásra való gabona bizony, hogy sok, de az arató kevés.« (Mt. 9.: 37.) Még csak itt-hon, a bátorságos munka mezején is kevés az arató. Lehet: Isten bölcsesége úgy ítél, hogy ott, a hova az evangéliom világosságából még egy sugár sem hatolt el, az aratók több eredménnyel munkálkodhatnak; ezért hívott Ő el oda tégedet.

Leveléd olvastán — minthogy az olyan váratlan volt, mindjárt 2 bibliai mondás jutott eszembe. Máté 24: 27 vers; és János 3.: 8. vers. — És gondolkoztam, hogy a villámás vajon innen indult-e ki; az Ur lelkének a lehelletét a mi kis ujságunk készítette-e nálad, melyről azt sem tudom: miképen jutott el hozzád; leked szent tüzet a mi lelkünkben pislogó fény gyújtotta-e fel, ezt leveléd közvetlenül meg nem mondja, csak következtethetjük abból, hogy irtál hozzánk. Legyen hála érte az Istennek, a ki az ő erejét oly sokszor megdicsőíti az erőtlenségben, az emberi erőtlenségben. (2. Kor. 12.: 9.) És pedig nemcsak érted adunk hálát az Istennek kis fiam, hanem önmagunkért is. Mert ha valami lelki ajándékot mi közölhattünk veled, hogy az által megerősítettél — (Róm. 1: 11) te azt nekünk visszafizeted. Leveléd és az, amit abban irsz, nekünk viszont erőnk lesz a mi ellenségeink ellen, — tanubizonyságot tévén a felől, hogy a mi munkánk még sem hiábavaló az Urban. (1. Kor. 15.: 58)

Atyafiságos szeretettel köszöntünk mind téged, mind szüleidet, kiknek nehéz munkájára az erős Isten segedelmét kérjük.

Kisujszállás, 1908. január hó.

Nagy István,
ref. lelkész.

sőt szeretettel irtak nékem Kigyelmetek, én is olyan szeretettel válaszolok Kigyelmeteknek.

Köszönöm pedig, hogy megkerestek szives levelökkel, azért mert ebből azt látom, hogy talán kezd már ébredezni, köztem és a gyülekezet egyik másik tagja közt az a bizalom, a melynek megteremtésén én mindenik szolgálati helyemen, a hol éltem, teljes erőmmel igyekeztem, jól tudván azt, hogy nem lehet igazi jó pásztor az, akit nyájával szeretet nem köt össze, a kihez nincsen bizodalom az egyház tagjainak, hogy igazi lekipásztori munkát az ilyen pásztor nem végezhet. Hogy is mondja csak az a jó pásztor, a ki az életét adta a juhokért (János 10: 11.) ide vonatkozólag a János evangélioma 10: 14-ben: »Esmérem az én juhaimat és esmértetem én is azoktól.« A hol a nyáj kisebb, ezt ember is megteheti. Én p. o. főkép abban a kis faluban, ahol először szolgáltam, ismertem az egész nyáját, még pedig nemcsak arcról, hanem szívét lelkét annak minden vágyát; tudtam, kinek mi fájt, mi baja, mikor van öröme, mikor bánata; mi a jó tulajdonsága, mi a rossz szokása. »És az én szómat hallgatták.« (János 10: 16). És hogy mondják Kigyelmetek: vajon az ilyen falusi szokás ostoba szokás!? Mit is mondott csak Filepnek, mikor hirdette, hogy megtaláltuk azt, a ki felől irt Mózes és a próféták. Natanáel: »Názáretből támadhat-e valami jó!?« (János 1: 47). »Az Isten a kövekből is támaszthat fiakat,« így mondja ezt Keresztelő János a Máté ev. 3: 9-vben.

Ha személyesen megkerestek volna Kigyelmetek, azt is jó néven vettem volna. Akármilyen mondani valója van valakinek, én sem el nem küldöm, sem el nem riasztom, el nem idegenítem, ha sok is a dolgom, türelmesen meghallgatom, ha ő is megbecsül engemet. Mert bizony abban, hogy mint hajdan Mátyás király, úgy járnék a nép között a hogy Kigyelmetek nagyon okosan mondják, meggátol nemcsak a sok dolgom, de még az is, hogy most még azt sem tudom, hol milyen szívvvel fogadnának. Mert azt jól tudják Kigyelmetek, — talán saját magok is úgy voltak, hogy engemet bizony idejövetelemtől nem

Válasz az ismeretlen atyafiaknak.

Nagy köszönettel vettem Kigyelmetek becses levelét, melyben ha névtelenül is bizalmasan elmondják panaszukat, megóhajtásaikat az iskoláról, meg a tanításról. És a milyen becsületesen, tisztességtudóan,

valami jó szívvvel fogadtak, még ezelőtt esztendővel sem valami jó szemmel néztek, jóllehet én mindarra a kisujszállási népnek semmi okot nem adtam. Kigyelme-
ken áll, — mert én a neheztelést elhallgattom a lelkemben — hogy közöttük személyesen is megjelenjek mint lelkipásztor.

Tehát Kigyelme-
tek nehezen szívelik, mert sokallják azt, amit a gyermekeknek ma az iskolában tanítanak és természetesen kevesellik, a mit nem tanítanak. Tanulnak — így írják — 10 vagy több könyvből össze vissza mindent; a vallásból pedig nagyon keveset a régihez képest. Hát épen úgy vélekedem én is, kedves atyámfiain. De még hozzáteszem azt, hogy sokkal értelmesebb, helyesebb, józanabb gondolkodású, békésebb hajlandóságú, törvényt inkább tisztelő, főképen tisztelet és becsület tudóbb, jobb erkölcsű nép került ki az iskolából csak ezelőtt 40 esztendővel is, amikor tanítottak csak írást, olvasást, számolást és vallást, mint ma, a mikor ezeken felyül még vagy hat-félét kell tanulni a gyermekek az alsó iskolában is. — Csak azt ne gondolják Kigyelme-
tek, hogy ennek a tanítók az oka! Hiszen csak van jól dolgok, hogy nem választanák a nehezebbet, mikor könnyebbet is lehetne, ha ő rajtok állna; hogy ők magok csinálnának magoknak több dolgot, mikor kevesebbrel is meglehetnének. De hogy is tanítanak ők 10 könyvből, mikor 4-ből is lehetne! Hanem parancsolják nekik, azaz hogy az egyházaknak; parancsolja a kormány, meg az országgyűlés. Ezeknek pedig mi is engedelmeskedni tartozunk. Ugy van a dolog kedves atyámfiain, hogy ezelőtt még 40 esztendővel is az egyházaknak joguk volt önmaguknak rendelkezni minden dologban, így abban is, hogy mit és mennyit tanítsanak az iskolákban. És nem tanítottak félannyit sem, mint ma; így volt a gymnáziumban is. És mikor ilyen keveset tanítottak, a gyermekek 10-szer annyit tudtak, mint ma, mert a keveset jól megtanulhatták, a sok mindenzagyvalék tudományból pedig semmi sem marad meg a fejökben, azonkívül még megis erőltetik az agyokat, nagyon sok holtig nyomorékja marad az éjjel nappal való kínos tanulásnak. Nem hogy szeretné

az ilyen tanítást tanító és tanár, de nagyon el van ellene keseredve. Hanem a dolgon változtatni nem tud. Ott ülnek a nyakunkon azok a nagy urak, a törvényhozók, miniszterek; amazokat mi választjuk (mán t. i. a ki választja) azt sem kérjük: ért-e a törvényhozás mesterségéhez; csak küldjük őket oda a leghitványabbját is, a hova a legokosabbakat kellene küldeni; aztán nyögjük a rossz törvényeket. Így vagyunk az iskolai törvényekkel is. Odafent csinálták azokat is és ide alant szenvedünk miattok. Ezek a törvények parancsolják azt a sok könyvet nem a tanítók kedvtelése. Minthogy ilyen sokat kell a mai világban tanítani, ezért nem taníthat ma egy tanító 4 osztályt, mint a Kigyelme-
tek idejében; meg aztán gyermek is sokkal több van ám ma, mert szigorubban felhajtják ma, mint régen. Mit gondolnak Kigyelme-
tek: ennyi sok féle könyvre hogy taníthatna meg ma egy tanító 4 osztályt, a mikor csak egyetlen egy osztályban, az I-ső fiuosztályban 180 gyermek van, és egy tanteremben — hogy az egészségében kár ne essék — nem fér el több 50–60 gyermeknél!?

Hanem aztán azt nem tudom hogy lehet, hogy egy III ik osztályba járó gyermek az Uriimádságot nem tudta. Én mióta a Kigyelme-
tek levelét kaptam, azóta feljártam minden iskolát. Mindenütt minden éneket és imádságot elénekeltettem, elmondattam, amit a törvény megszab. Tudták. A hol hiba volt, az látszott, hogy a gyermek engedése és nem a tanító mulasztása.

Kérdeztem az ünnepeket, az apostoli hit formáját, a 10 parancsolatot; a jobb gyermek mind tudta. És hogy még jobban legyen ezentul ez a dolog, a felől a tanító urakkal beszélgettünk. Egyébiránt magáról az Uriimádságról szólva, én meg azt kérdezem Kigyelme-
tektől, hogy lehet az, hogy valamely szüle ezt az imádságot meg nem tanítja gyermekének még az iskolába menetel előtt!?. Hiszen ez már a szülőnek is hibája.

Nekem is tesznek Kigyelme-
tek szemrehányást. Hogy én mindig a szülőket feddem. Hát nem mindig és nem mindet, kedves Atyámfiain. Ezt nem jól mondják.

De ha én kesergek a felett, hogy sok, nagyon sok szüle maga rontja el gyermekét azzal, hogy előtte fertelmes beszédeket folytatni, Istent káromolni a leghajmeresztőbb módon nem áttal, nem szégyell, ez igaz, erre van ok. És igazok van a tanító uraknak abban, hogy hiábavalóvá lesz minden munkájok a gyermekeknél, mert az utca, meg a szülei ház minden jót leront nálok. De abban engedjenek meg nékem Kigyelmetek, hogy amit a tanító urakról mondanak, nem tudom hinni. Mióta én Kisujszálláson vagyok, olyan dolgokat ott soha se láttam.

Aztán a vizsgákról! Hogy egyik tanító vizsgáztatja a másikat! Én ilyet se tudok. Hiszen a vizsgákat a két lelkész vezeti. A mikor valamelyik temetésre ment, annak helyettesítésére egy-egy tanár urat kértem fel.

Aztán, hogy 4 vizsga egy nap alatt és nem mind a templomban! Dorogi ur pedig egy vizsgát tartott egy délután. Hát emlékezzenek csak vissza Kigyelmetek, mit írnak saját magok levelök elején! Hogy akkor 4 osztályt tanított egy tanító! Aztán tegyenek egy kis számítás a régi, meg a mostani vizsga ideje közt, mikor volt egy-egy vizsgára több idő!?... Abban az időben egy vizsga volt egy délután, de 4 osztálylyal, p. o.: d. u. 3—7-ig; tehát 1 osztályra jut 1 óra. Most minden osztály vizsgázik 2 óra hosszúig; csak ha valamelyik tanító 2 osztályt vezet, annál jut egy osztályra annyi idő, mint Dorogi ur idejében minden osztályra.

És gondolják meg csak Kigyelmetek, hogyha minden vizsga a templomban volna, tehát csak én vezetném, mi lenne én velem! Az elemi iskola 20 osztályának kellene 10 nap, a gimnázium 8 osztályának az érettségi vizsgával együtt 8 nap; 18 nap minden nap 8 óra hosszát ülni és kérdezni, vagy csak hallgatni is, nem bírná ki ezt egy ember.

Hogy pedig nemcsak a templomban van, ezen ne tűnjön Kigyelmetek! Lásd, az ősszel 2 hónapig tartottunk istentiszteletet a városházánál és a tornateremben és így is jól volt. — Az Isten nem lakozik kézzel csinált templomokban (Ap. (csel, 7.: 48.); csak »lélekben és igazságban

imádjuk őt» (Ján. 4.: 23., 24.) mindenünnen kedvesen veszi imádságunkat.

Még egy kérdésökre, illetőleg kérésökre kell felelnem: az ismétlő iskolára vonatkozólag. Itt aztán már semmit nem tehetek, mert az ismétlő iskola nem az egyházé, hanem a városé, tehát nem az én vezetésem alatt áll. Hanem megnyugtatósokra mondhatom, hogy ettől nem idegenkedniök kellene Kigyelmeteknek, de örülni és felhasználni annak jótéteményét, mert ez már egészen az életnek tanít; munkára tanítaná a magyar földművelő népet, hogy tudjon a földművelésen kívül egyéb munkát is, hogy mikor a földet télen nem munkálhatja, legyen amivel pénzt keressen és magát el foglalja télen is, hogy ne éljen tétlenül, hivalkodva egész mélységes télen, hanem akkor is keresse meg minden napi kenyerét. Higgyék el Kigyelmetek, nem volna nálunk sem olyan nagy szegénység és olyan nagy erkölcstelenség, ha télen is szakadatlanul dolgozna a földműves nép. De milyen elszomorító, hogy a magyar nép ezt nem akarja belátni.

Végeztem! — Hosszasan irtam. De kaptam az alkalmon, melyet a Kigyelmetek levele adott nékem, hogy oszlassam azt a mindenütt meglevő félreértést, melylyel vélekednek az iskoláról és tanítókról. Szeretni kell azokat Atyámfiain, mert ha itt-ott van is hiba, mégis csak azok teszik emberré gyermekeinket.

Szeretettel is irtam, hogy megnyugvást kelthetnék az én Atyámfiain lelkében.

Máskor is szívesen veszem levelöket Kigyelmeteknek is, másoknak is és szeretettel válaszolok minden, szeretettől sugalt levélre. És nagy áldás lenne mind a lelkipásztorokra, mind a gyülekezetre, ha ez a lap az ilyen levelezés által még szorosabban összekötő kapocsná válnék közöttünk.

A jó Isten áldását kéri mindnyájokra, szülökre és gyermekekre

Nagy István,
lelkipásztor.

Kik óhajtanának diakonisszák lenni?

A napokban egy magasrangú urasszony, egy grófnő, intézett hozzám levelet, mely-

ben azt írja, hogy az elmúlt évben hónapokon keresztül betegségben, nagy kínok között szenvedett. Betegsége idején ápolóul egy diakonisszát rendeltek mellé, aki az elképzelhető legnagyobb hűséggel, pontossággal, szeretettel ápolta; a nemes grófnőért, gyógyulásáért imádkozott szüntelen. Az Isten meglátta a szeretetteljes gondot, meghallgatta a hitből származott könyörgést, hiszen Ő könyörgést meghallgató édes Atya, — a beteg fölépült, ma viruló egészségnek örvend. Föltette azonban, hogy a mellett, miszerint egész életét a megtartó Istennek szenteli, — egyszersmind elkövet minden tőle kitelhető arra nézve, hogy protestáns egyházunk hivei, Sionunk leányai közül minél többeket gyűjtsön a diakonissza-pályára, kik megszentelődve a legfenségesebb keresztyéni erényben, a szeretetben, a nő magasztos hivatását: szegények, betegek, aggok, elhagyatott gyermekek ápolását teljesítsék. Nemes, szent-séges hivatás, de, mint a grófnő írja: van-e nagyobb boldogság ez élethen, mint szolgálni az Istennek és az Ő szent Fiának, az Ur Jézus Krisztusnak?

Egy felhívást is küldött hozzám, melyet az ügy megvilágítása végett egész terjedelmében ide iktatok. Így hangzik:

Testvérünk az Úrban!

Szeretettel köszöntjük s egy éppen olyan fenséges, mint magasztos ügyet ajánlunk jóindulatu támogatásába, egyszersmind igen kérjük, hogy e néhány sor elolvasása után az abban foglaltakat másokkal is megismertetni sziveskedjék; különösen pedig azon fiatalabb koru nőismerőseivel, kik fenséges célt akarnak maguk elé tűzni, nemes munkát végezni: mint betegek ápolása, szegények felkeresése, elhagyatottak vigasztalása, gyermekek nevelése, stb.; olyanokkal, kik teljesen át vannak hatva annak tudatától, hogy a nőre nézve valóban magasztos hivatás: az Isten országáért egész életen át munkálkodni. Kérjük, hogy ha ilyen nőismerősei volnának, akik 18-ik életévüket már betöltötték — de 40 évesnél nem idősebbek — úgy azokkal is közölje a mi szeretetteljes felhívásunkat!

A »Lorántffy Zsuzsánna« evangéliumi egyesület a krisztusi hitben, szeretetben

növekedni — de ezeknek boldogító voltát másokkal is, kik talán még nem ismerik, megismertetni törekszik; Istenbe vetett bizodalommal munkálkodik az ő országáért; a keresztyéni szeretetet betegekkel, szegényekkel, öregekkel, gyermekekkel, elhagyatottakkal szemben gyakorolni kötelességének ismeri. — E munkák mind erőteljesebb végzésére Isten segítségével diakonissza-otthon létesített néhány évvel ezelőtt, mely már idáig is nemes munkáit szép eredménnyel végezte. E diakonissza-otthonban azok a nők, kik Isten országa ügyének teljesen átadják magukat; diakonisszákká képeztetnek ki. Természetesen teljes elátásban, életfogytig való gondoskodásban, evangéliumi nevelésben s keresztyéni szeretetben részesednek.

Az egyesület által kitűzött cél azonban nemcsak fenséges, de megvalósításához — e munkák végzéséhez munkásokat is mind nagyobb számmal kell beállítania. A protestáns egyháznak, ugy a református, mint az ág. evangélikus egyházaknak munkásokra van szüksége s egyesületünk a diakonissza-otthon felállításával a protestáns egyházaknak is szolgálatot óhajt tenni.

Ezek után szeretettel szólunk azokhoz, kik diakonissza-otthonunkba belépni óhajtanak, hogy bizalommal forduljanak a Lorántffy Zsuzsánna-egyesület diakonissza-otthona vezetőségéhez (Budapest, X., Csálád-utca 8—10) ez ügyben s onnan bővebb felvilágosítást nyernek.

Szeretettel szólunk 18—40 év közti hajadonokhoz, gyermektelen özvegyekhez, vagy kiknek nincs otthonuk; papi családok nemeslelkü leányaihoz, tanítók árváihoz és mindazokhoz, kik az Urat, mint diakonisszák óhajtják szolgálni, hogy egész bizalommal keressék fel diakonissza otthonunk vezetőségét.

A magunk körében pedig mindnyájan mindenütt imánkozzunk és munkálkodjunk Isten országáért, egyházunk felvirágzásáért.

Testvéri szeretettel Budapest, 1908. január hóban.

Szilassy Aladárné, Herceg Odescalchi Gyuláné,
a Lorántffy Zsuzsánna-egy. a Lorántffy Zsuzsánna-egy.
elnöke. védnöke.

Báró Radvánszky Gézané szül. Waldeck grófnő,
a Lorántffy Zsuzsánna-egyesület
választmányi tagja.

Azóta előszóval is beszéltem a grófnővel, ki kijelenté, hogy Isten iránti hálájától vezéreltetve, még egy kórházat is akar létesíteni, ebben fárad, erre gyűjt. Azt mondja, hogy hiszen, ha ezt elvégezhetné is, s ha életének minden percét az Ur dolgainak szentelné is, akkor sem fizethetné meg ezredrészét sem annak a nagy kegyelemnek, melyet az Isten ránk emberekre kiáraszt, ő rá is s a legelhagyatottabb, legutolsó teremtményére is, mindenkire egyformán.

A ki megérti e felhívást s lelkében erőt, benső elhivatást érez a diakonissza pályához s ez iránt valamely kérdésben felvilágosítást óhajt, jelentkezék bármelyik lelkésznél.

A magasrangu, de Isten előtt mégis alázatos urnőért legyen egy-egy imádságunk, hogy keresztyén lelkületéért áldja meg őt az áldó jó Isten, segítse meg őt nemes céljaiban s támasszon a mi Sionunknak Őhöz hasonló sok nemes lelkeket! —

T. I.

Az ifjuság védelme.

Lapunk januári számában szoltam az Ifjusági egyesületről. Két irányban akartam róla írásommal gondolatot ébreszteni. Először általában felkelteni a figyelmet az ifjuság iránt, amely attól fogva, amint az iskolából kikerül, egészen magára van hagyva és kiszolgáltatva a rossz hatalmának, csábító befolyásának. Azután különösen a gazdaközönséget akartam emlékeztetni arra, hogy amint van egyesületek, azaz egy helyiségök az iparos ifjaknak, a hol esténként pár óráig elszórakozhatnak, épen úgy lehetne a gazda ifjaknak is, a kiknek még jobban telik, de akiknek szükségök még inkább volna erre, mint azoknak, mert a gazda fiuk egész télen át foglalkozás nélkül vannak.

Nálunk Magyarországon ugyanis ma még olyan felfogás uralkodik, hogy fiu és leány amint az iskolából kikerülnek, nagyokká lesznek, övék a világ, tehetik amit akarnak. Senkinek eszébe sem jut, hogy

őket vezetgesse, tanácsolja, a hibától óvja, vagyis hogy azokat szellemileg és erkölcsileg tovább művelje.

Nem úgy külföldön. Ott érzik már, milyen nagyfontosságú dolog az ifjuság védelme, nemes szórakozások nyújtása által a rossz utról visszatartása. Ezért az ifjakat egyesületekbe gyűjtik; helyet adnak nekik, a hol estéiket a nappali munka után hasznosan eltölthessék. Külföldön olyan erőteljes az ifjusági élet, annyit áldoznak az ifjakért, hogy az összehordott pénzből még nekünk magyaroknak is tudnak juttatni. Nevezetesen egy hivatali állást (az u. n. keresztyén ifjusági egyesületek titkára) szerveztek nálunk Magyarországon is (az egész országban még egyetlen egy ilyen van). E titkárnak feladata az egész országban figyelemmel kísérni az ilyen mozgalmakat és ahol szükség és lehet, megjelenni az ifjusági egyesületek szervezésére. Ennek a titkárnak évi 4000 korona fizetéséből 3000 koronát a külföldi ifjusági egyesületek adnak, tehát idegenek.

Ez a titkár látván a mi lapunkból azon mozgalmakat, melyeket a keresztyén élet feltámasztására indítottunk, e hó 12-én lejött hozzánk és részt vett a szokásos szerda délutáni vallásos összejövetelünkön. Ő beszélt nekünk a külföldi ifjusági életéről. Egyebek közt leirta a Svájc országbeli Genf városának (itt élt Kálvin) ifjusági életét.

Itt Genfben az ifjak számára egy valóságos palota van, nagyobb mint a mi főgymnasiumunk; és ez nem állami alapítás, hanem kizárólag a társadalom alkotása. Ebben az épületben van hely, terem mindenre, ami csak az ifjuság nemes szórakoztatására alkalmas. Mindenekelőtt egy óriás terem három ezer emberre, tehát olyan, mint a mi templomunk belterülete. Ebben rendeznek hangversenyeket, felolvasásokat. Egy másik teremben tudós tanárok és más tudományos emberek tartanak az ifjaknak tudományos előadásokat. Harmadikban van nagy könyvtár, mellette olvasó szobával. Negyedik játszó terem, de nem pénzrablással; 5-ik társalgó, 6-ik tornaterem, nyárára szabad tornaterület gyönyörű kertben; és van még egy terem bibliaolvasásra, amelyre elmennek az ifjak,

nem kényszerítésből, nem vezényszóra, hanem önkényt, saját jószántokból. — És megható — ugymond a titkár ur, — a mikor 2—3 száz ifju ember ott ül elmélyedve a bibliaolvasásba; majd feláll közüök egy, felolvas egy rövid szakaszt és ahhoz többen is hozzá szólnak. — Ugye atyámiai illet mi még álmunkban sem látunk!?

De vajjon azért ostobaság, vagy rossz ez, mert nálunk nincsen ilyen!? Avagy csakugyan bapstistáskodás!? — Teljességgel nem az Testvéreim. De ha az volna, sem lenne szégyen utána csinálni. Csak a korlátoltságban elfogult ember szegül ellene dacosan a jó és helyes, meg okos dolog elfogadásának.

Akik engemet ismernek, tudhatják, mert látják, hogy nem vagyok szemforgató farizeus, semmi ugynevezett kegyeskedés nincs bennem. Ahol csak megjelenek: földmivelő (vagy socialista) munkáskörben, olvasókörökben, iparos ifjusági körben, iparos tanonciskolában, ismétlő iskolában, sőt még a vallásos összejöveteleken is, avagy a magánházaknál tartott estéken sem én nem mutogatok, sem a jelenlevők én előttem semmi szemforgató siránkozást, jajgatást nem cselekesznek. A mit én akarok, az semmi egyéb, az nem több, mint megértetése annak, hogy végtelen és hihetetlen nagy tévedésben vagyunk mi akkor, a mikor azt hisszük, hogy a magyar kálvinista emberhez illik a vad istenkáromlás, de nem illik a vallásosság. Kálvin a porig, az önmaga megsemmisítéséig megalázta magát az Isten előtt, de soha nem rettent meg ember előtt. — Ez a kálvini jellem atyámiai. És a fertelmeskedés nélkül való tiszta élet a krisztusi élet.

Ennek a gondolatát kellene felébreszteni nálunk is az ifjakban. Védeni kellene őket. Erre volnának alkalmasak az ifjusági egyesületek.

Gondolkozzanak felette a szülök!

Nagy István,
lelkész.

Égy arany története.

A mult napokban esküvő volt, városunk egyik derék leányát vitték férjhez idegenbe. Bárcsak itt maradt volna közünk, hogy láttuk volna boldogságát, meg aztán jó lett volna példamutatónak. Hogy vallásos lelkűek ugy ő, mint szülői: mindnyájan tudjuk — alma a fájától! — hogy maga volt a megtestesült szorgalom s takarékoság és a tiszta feddhetetlenség: tudja, mindenki, aki ösmeri. Gyönyörűség volt még hallani is afelől, hány leánytársának adott oktatást a varrásból, egyiknek másiknak ilymódon kenyeret is a kezébe. Menyegzője alkalmából, mint a mestert az apostolok, a derék leányt, tanítványainak egész serege vette körül, szemökben örömköny, elhalmozták ajándékokkal, elkisérték az Isten hajlékába, imádkoztak boldogságáért. Szerencsés az a karcagi testvérünk, az a férju, ki ilyen hitvest nyert.

De az arany? Hát annak meg az a története, hogy menyegzője öröme, egy aranyat szolgáltatott kezeinkhez összegyűjtött filléreiből — szegények, szükölködők számára. Legyen emlékezetben e szép cselekedet. Hadd hirdesse e kis lap még esztendő multán is a nemes lelkű Lukács Erzsébet dolgát. Már el is juttattuk két szegény családhoz a kegyes adományt. Azok a könyvek, melyeket ő szegény árvák szeméből fölszárasztott, szálljanak, mint könyörgés, Istenhez ő érette. — Melyik menyasszonynak jutna eszébe ilyen cselekedet menyegzője táján; a legtöbbje csak arra gondol, milyen lesz a menyasszonyi ruhája. Azt kívántam a templomban, ezt kívánom most is, hogy azért az aranyért, azért a 10 koronáért, melyet a szegényeknek adott ez a keresztyénlelkű nő, a minden tetteinket számontartó Isten tegye fejére, tegye a szivére a házas élet boldogságának arany koronáját.

T. I.